

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET PIKIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br.16552/02)

PRESUDA

STRASBOURG

18. siječnja 2005.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Pikić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
 - g. P. LOUCAIDES,
 - gđa F. TULKENS,
 - g. P. LORENZEN,
 - gđa N. VAJIĆ,
 - g. D. SPIELMANN
 - g. S. E. JEBENS, *suci*,
 - i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,
- nakon vijećanja zatvorenog za javnost 14. prosinca 2004.,
donosi sljedeću presudu koja je donesena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 16552/02) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Lazo Pikić ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 15. ožujka 2002. godine.

2. Hrvatsku je Vladu ("Vlada") zastupala njena zastupnica, gđa L. Lukina-Karajković.

3. Podnositelj zahtjeva je naveo kako mu je donošenjem Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima iz 1999. bilo povrijeđeno pravo na pristup sudu zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

4. Zahtjev je dodijeljen u rad Prvom odjelu Suda (pravilo 52. stavak 1. Poslovnika Suda). U okviru tog Odjela, vijeće koje je trebalo razmatrati predmet (članak 27. stavak 1. Konvencije) sastavljeno je u skladu s pravilom 26. stavkom 1.

5. Dana 12. svibnja 2003. Sud je odlučio o zahtjevu obavijestiti Vladu. Prema odredbama članka 29. stavka 3. Konvencije odlučio je istovremeno ispitati osnovanost i dopuštenost tog prigovora.

6. Dana 8. lipnja 2004. Vlada je podnijela dodatno očitovanje o dopuštenosti zahtjeva. Nakon odluke Vijeća od 8. srpnja 2004. to je očitovanje priloženo u spis predmeta i dostavljeno podnositelju zahtjeva kako bi on dao svoje primjedbe (pravilo 38. stavak 1.). Podnositelj zahtjeva je odgovorio 2. kolovoza 2004.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

7. Podnositelj zahtjeva je rođen 1935. godine i živi u Dubrovniku.

8. Dana 13. kolovoza 1992. hrvatska je Vojna policija za potrebe Hrvatske vojske rekvirirala vozilo podnositelja zahtjeva.

9. Dopisom od 1. kolovoza 1996. Ured za obranu Dubrovnik obavijestio je podnositelja zahtjeva da je vozilo oštećeno na način da se više ne može popraviti.

10. Dana 26. svibnja 1998. podnositelj zahtjeva je pokrenuo građanski postupak pred Općinskim sudom u Dubrovniku u kojem je od države tražio naknadu štete zbog gubitka vozila.

11. Dana 6. studenoga 1999. Sabor je donio dopune Zakona o obveznim odnosima ("Zakon o dopunama iz 1999."). Dopunama tog propisa predviđeno je da se prekidaju svi postupci koji se vode protiv države radi naknade štete koju su počinili pripadnici hrvatske vojske i policije u obavljanju svoje službe tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj.

12. Dana 2. svibnja 2000. Općinski je sud u Dubrovniku na temelju tog propisa prekinuo postupak.

13. Dana 1. rujna 2000. Županijski je sud u Dubrovniku odbio žalbu podnositelja zahtjeva protiv te odluke.

14. Dana 21. svibnja 2003. podnositelj zahtjeva je podnio Ustavnome sudu Republike Hrvatske prijedlog za ocjenu ustavnosti Zakona o dopunama iz 1999. Taj je postupak još u tijeku.

15. Dana 14. srpnja 2003. Sabor je donio novi propis o odgovornosti države za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatske vojske i policije u obavljanju svoje službe tijekom Domovinskoga rata ("Zakon o odgovornosti za štetu iz 2003.").

16. U 2004. godini postupak podnositelja zahtjeva je nastavljen u skladu s naprijed navedenim propisom. Postupak je još u tijeku.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

17. Članak 184. (a) Zakona o dopunama iz 1999. (Zakon o dopunama Zakona o obveznim odnosima, *Narodne novine*, br. 112/1999) predviđa da se prekidaju svi postupci pokrenuti protiv države za naknadu štete koju su počinili pripadnici Hrvatske vojske i policije u obavljanju svoje službe tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj od 7. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996.

18. Osim toga, Zakon o dopunama iz 1999. obvezao je Vladu da Saboru podnese poseban propis kojim bi se uredila odgovornost za naknadu te štete u roku od šest mjeseci od stupanja tog zakona na snagu.

19. Zakon o odgovornosti za štetu iz 2003. (Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata, *Narodne novine*, br. 117/03) uređuje uvjete pod kojima je država odgovorna za isplatu naknade štete koju su prouzročili pripadnici vojske i policije tijekom Domovinskoga rata. On predviđa i da se nastavljaju svi postupci prekinuti na temelju Zakona o dopunama iz 1999.

20. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnoga zakona o Ustavnom sudu (Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 49/02, "Zakon o Ustavnom sudu iz 2002.") glasi kako slijedi:

“(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu zbog nedonošenja akta u razumnom roku iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti o pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela podnositelja

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni će sud odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegova ustavnog prava Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.”

21. Članak 29. stavak 1. Ustava (Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 41/01) glasi kako slijedi:

"1. Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela."

22. Dana 24. ožujka 2004. Ustavni je sud donio odluku br. U-III-829/2004 u predmetu g. N. koji je ustavnu tužbu podnio na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu iz 2002., navodeći povredu članka 29. stavka 1. Ustava. Prigovorio je duljini postupka i pomanjkanju pristupa sudu jer je njegov postupak pred domaćim sudovima na dulje vrijeme prekinut na temelju zakona. U svojoj je odluci Ustavni sud utvrdio da je došlo do povrede ustavnog prava na suđenje u razumnom roku i ustavnog prava na pristup sudu. Naložio je dotičnome sudu da u roku od jedne godine donese odluku u predmetu g. N. kojemu je dodijelio i naknadu.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

23. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da nije imao pristup sudu jer je Općinski sud u Dubrovniku prekinuo postupak na temelju Zakona o dopunama Zakona o obveznim odnosima iz 1999. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi....svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

.+

A. Dopuštenost

24. Vlada je pozvala Sud da zahtjev odbije zbog toga što podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva kako zahtijeva članak 35. stavak 1. Konvencije.

25. Vlada je dostavila presliku odluke Ustavnoga suda od 24. ožujka 2004. u kojoj je, u jednom sličnom predmetu, utvrđeno da je došlo do povrede prava na pristup sudu. Prema mišljenju Vlade, promjenom sudske prakse Ustavnoga suda stvoreno je novo domaće pravno sredstvo protiv navodnih povreda prava na pristup sudu.

26. Vlada je istaknula kako je postupak u predmetu podnositelja zahtjeva još u tijeku i kako on stoga može podnijeti ustavnu tužbu u skladu s novom sudskom praksom. Budući da ta sudska praksa Ustavnome sudu dopušta ne samo dodijeliti naknadu, već i utvrditi rok u kojem nadležni sud treba riješiti predmet, Vlada je ustvrdila kako to predstavlja djelotvorno pravno sredstvo i kako bi Sud trebao napraviti izuzetak od općeg pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava.

27. Podnositelj zahtjeva je ustvrdio kako je njegov zahtjev Sudu podnesen prije promjena sudske prakse Ustavnoga suda. Kad bi Sud odbacio njegov zahtjev na temelju toga što nije iscrpio domaća pravna sredstva, naknadni postupak pred Ustavnim sudom samo bi produljio postupak u njegovom predmetu.

28. Sud ponavlja kako, prema članku 35. stavku 1. Konvencije, može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava je da se državama ugovornica dade prilika spriječiti ili ispraviti povrede za koje se navodi da su ih počinile, prije nego se ti navodi podnesu njemu (vidi, između mnogih drugih izvora prava, predmet *Selmouni v. France* [GC], br. 25803/94, § 74, ECHR 1999-IV). Obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava podrazumijeva da se podnositelj zahtjeva treba poslužiti uobičajenim pravnim sredstvima koja su djelotvorna, dostatna i dostupna u odnosu na svoje prigovore prema Konvenciji. Pravna sredstva koja su parničnoj stranci na raspolaganju na domaćoj razini smatraju se djelotvornima ako sprječavaju navodnu povredu ili njeno daljnje trajanje, odnosno ako pružaju primjerenu zadovoljštinu u

odnosu na bilo koju povredu koja se već dogodila (vidi predmet *Mifsud v. France* (dec.) [GC], br. 57220/00, § 17, ECHR 2002-VIII).

29. Uzimajući u obzir razvoj sudske prakse na koji se Vlada poziva, Sud prihvaća da nakon 24. ožujka 2004. u predmetima sličnim ovome (vidi predmet *Multiplex v. Croatia*, br. 58112/00, 10. srpnja 2003.), Ustavni sud, u skladu sa svojom novom sudskom praksom, dodjeljuje naknade za već počinjenu povredu prava na pristup sudu i određuje rok u kojem nadležni sud treba donijeti odluku u predmetu podnositelja ustavne tužbe. Sud stoga smatra kako se, u odnosu na te predmete, tužba Ustavnome sudu može smatrati djelotvornim pravnim sredstvom koje podnositelji zahtjeva trebaju iscrpiti prije nego se obrate Sudu sa svojim prigovorima koji se tiču pomanjkanja pristupa sudu.

30. Sud, međutim, ponavlja kako se pitanje jesu li domaća pravna sredstva iscrpljena obično rješava na način da se uzme u obzir datum kad je zahtjev podnesen Sudu (vidi predmet *Baumann v. France*, br. 33592/96, § 47, ECHR 2001-V (izvaci)). To pravilo podliježe izuzecima koje mogu opravdati posebne okolnosti svakoga predmeta (vidi predmet *Nogolica v. Croatia* (dec.), br. 77784/01, ECHR 2002-VIII).

31. U ovome predmetu podnositelj zahtjeva nije podnio ustavnu tužbu, već je umjesto toga podnio zahtjev Sudu. Ustavni je sud tek nakon dvije godine prvi put utvrdio da je u jednom sličnom slučaju došlo do povrede prava na pristup sudu (vidi § 22). Prema tome, od podnositelja se zahtjeva nije moglo očekivati da podnese takvu tužbu, koja mu u to vrijeme nije pružala nikakve razumne izgleda za uspjeh.

32. Dakle, što se tiče Vladinoga prijedloga da se odstupi od općega pravila koje se odnosi na neiscrpljenje, Sud donosi zaključak da, za razliku od predmeta *Nogolica* i uzimajući u obzir supsidijarni karakter mehanizama Konvencije, nema posebnih okolnosti koje bi opravdale da se napravi izuzetak od tog pravila u odnosu na zahtjeve koji su mu podneseni prije 24. ožujka 2004.

33. Iz toga slijedi kako se ovaj zahtjev ne može odbiti na temelju neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava. Prema tome, prigovor Vlade se mora odbaciti.

34. Sud nadalje smatra kako ovaj zahtjev postavlja pravna pitanja koja su u dovoljnoj mjeri ozbiljna da odlučivanje o njemu ovisi o ispitivanju osnovanosti, time da nije utvrđena nikakva druga osnova s koje bi ga se moglo proglasiti nedopuštenim. Sud stoga zahtjev proglašava dopuštenim.

B. Osnovanost

35. Vlada je ustvrdila kako je podnositelj zahtjeva imao pristup sudu budući da je pokrenuo građanski postupak za naknadu štete pred Općinskim sudom u Dubrovniku. Činjenica da je sud prekinuo postupak na temelju Zakona o dopunama iz 1999. nije utjecala na pravo podnositelja zahtjeva na pristup sudu jer je sudski postupak prekinut tek privremeno, do donošenja novoga propisa. Donošenjem Zakona o odgovornosti za štetu iz 2003. podnositelju zahtjeva omogućen je pristup sudu.

36. Vlada je priznala da su od donošenja Zakona o dopunama iz 1999. do donošenja Zakona o odgovornosti za štetu iz 2003. prošle četiri godine. Međutim, istaknula je kako je to razdoblje znatno kraće nego u predmetu *Kutić* u kojem je Sud utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu (vidi predmet *Kutić v. Croatia*, br. 48778/99, ECHR 2002-II).

37. Podnositelj zahtjeva osporio je te stavove. On je tvrdio kako mu je nedonošenjem novoga propisa u utvrđenom roku država onemogućila dobiti naknadu za svoje vozilo.

38. Sud ponavlja kako je u članak 6. stavak 1. Konvencije ugrađeno "pravo na sud", a jedan vid toga prava je pravo na pristup, to jest pravo pokretanja postupka pred sudom u

građanskim stvarima (vidi presudu u predmetu *Golder v. the United Kingdom* od 21. veljače 1975., Serija A br. 18., str. 13-18, §§ 28-36).

39. Međutim, to pravo nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup po sâmoj svojoj naravi zahtijeva uređenje od strane države. U tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene, iako konačnu odluku o poštivanju zahtjeva iz Konvencije donosi Sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne ograničavaju niti smanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sâma bît prava. Nadalje, ograničenje neće biti u skladu s člankom 6. stavkom 1. ako ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi presudu u predmetu *Stubbings and Others v. the United Kingdom* od 22. listopada 1996., *Reports* 1996-IV, § 50).

40. Sud nadalje naglašava kako je u predmetu *Multiplex* utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu prema članku 6. stavku 1. Konvencije, zbog toga što mu je, zbog intervencije zakonodavca, uskraćena svaka mogućnost da sud o njegovom zahtjevu odlučuje kroz dulje razdoblje (vidi naprijed citirani predmet *Multiplex v. Croatia*).

41. U ovome je predmetu postupak prekinut odlukom Općinskoga suda u Dubrovniku od 2. svibnja 2000. Međutim, on je *de facto* prekinut od 6. studenoga 1999. kad je donesen Zakon o dopunama Zakona o obveznim odnosima. Zbog Zakona o dopunama iz 1999., Općinski sud u Dubrovniku nije mogao nastaviti s ispitivanjem tužbenoga zahtjeva podnositelja zahtjeva barem do srpnja 2003. kad je donesen novi propis.

42. Sud smatra, u skladu sa svojom sudskom praksom (vidi naprijed citirani predmet *Multiplex v. Croatia*; te predmet *Aćimović v. Croatia*, br. 61237/00, ECHR 2003-XI), kako činjenica da je podnositelj zahtjeva kroz dulje razdoblje zakonom, bio spriječen u tome da o njegovom zahtjevu građanske naravi odluče domaći sudovi predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

43. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

44. Podnositelj zahtjeva je zatražio 3.600 njemačkih maraka (otprilike 1.840 eura (EUR)) kao naknadu materijalne štete koju je pretrpio zbog gubitka vozila. Također je zatražio 100.000 hrvatskih kuna (HRK) (otprilike 14.000 EUR) na ime nematerijalne štete.

45. Vlada je smatrala kako je iznos koji podnositelj zahtjeva traži pretjeran. Od Suda je zatražila da, ako utvrdi povredu, pravednu naknadu ocijeni na temelju svoje sudske prakse u sličnim predmetima.

46. Sud ne nalazi nikakve uzročne veze između povrede koja je predmet prigovora i navodne materijalne štete. Osobito, posao Suda nije nagađati kakav bi bio ishod postupka odnosno bi li poštivanje članka 6. stavka 1. moglo imati kakav utjecaj (vidi, *inter alia*, predmet *Göçer v. the Netherlands*, br. 51392/99, § 37, 3. listopada 2002.).

47. Ipak, Sud nalazi kako je podnositelj zahtjeva pretrpio nematerijalnu štetu koja se ne može nadoknaditi sâmim utvrđenjem povrede. Temeljeći svoju procjenu na pravičnoj osnovi i

imajući na umu okolnosti predmeta, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 4.000 EUR kao naknadu nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

48. Podnositelj zahtjeva je zatražio i 3.250 HRK (otprilike 450 EUR) za sudske troškove nastale u postupcima pred domaćim sudovima.

49. Sud ponavlja kako se naknada troškova i izdataka može dodijeliti samo u mjeri u kojoj ih je podnositelj zahtjeva stvarno i neophodno pretrpio, te ako je njihova visina razumna (vidi predmet *Iatridis v. Greece* (pravedna naknada) [GC], br. 31107/96, § 54, ECHR 2000-XI). U ovome predmetu, na temelju informacija koje posjeduje i naprijed navedenih kriterija, Sud primjećuje kako ništa u spisu ne ukazuje na to da je podnositelj zahtjeva zbog pomanjkanja pristupa sudu u domaćim postupcima pretrpio ikakve dodatne troškove i izdatke.

50. Podnositelj zahtjeva nije zatražio naknadu troškova koje je pretrpio pred Sudom. Stoga se na to ime ne dodjeljuje nikakva naknada.

C. Zatezna kamata

51. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;

3. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti 4.000 EUR (četiri tisuće eura) na ime nematerijalne štete, koje treba preračunati u domaću valutu tužene države prema tečaju važećem na dan namirenja, uvećane za sve poreze koje bude potrebno zaračunati;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedeni iznos plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

4. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 18. siječnja 2005. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Tajnik

Christos ROZAKIS
Predsjednik